

เนชั่นสุดสัปดาห์

- หน้าแรก
- คอลัมน์ดี
- เนชั่นสุดสัปดาห์ On TV
- Inside คน.
- Editor-Talk

สถานการณ์ชุมชนเข้มแข็ง 2562

21 พฤศจิกายน 2019 เวลา 14:49 น.

องค์กรภาคีส่วนใหญ่ยังขาดการประเมินความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในสังกัด

ในงานมหกรรมชุมชนสุขภาวะ ครั้งที่ 2 ที่ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ ระหว่างวันที่ 17-19 กันยายน 2562 ที่เพิ่งผ่านไป มีสำนักงานโครงการจิตอาสาประชารัฐเพื่อสังคมสุขภาวะ(สอปร.) หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.)เป็นแม่งานใหญ่ ร่วมกับ 40 องค์กรภาคีผู้สนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง-ชุมชนสุขภาวะ

ในฐานะผู้ร่วมบุกเบิกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคประชาสังคม ว่าด้วยการรวมพลังแสงเลเซอร์สนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง-ชุมชนสุขภาวะทั่วประเทศ ผมมีหน้าที่ต้องเสนอรายงานความก้าวหน้างานชุมชนเข้มแข็งต่อภาคีเครือข่ายที่มาประชุมใหญ่เป็นประจำทุกปี

เมื่อคราวสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปี 2557 ที่ประชุมมีมติว่าด้วยเรื่องยุทธศาสตร์รวมแสงเลเซอร์สนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง-ชุมชนสุขภาวะเอาไว้ ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรภาคีที่เป็นแม่ข่ายระดับชาติจำนวน 33 องค์กร ยังได้ร่วมลงนามความร่วมมือและประกาศเจตนารมณ์ว่าจะรวมพลังกันทำงานประจักษ์แสงเลเซอร์

งานมหกรรมชุมชนสุขภาวะที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เป็นการเปิดโอกาสให้เครือข่าย 76 จังหวัดและ 6 กลุ่มเขต กทม.ได้นำเอาผลงานความสำเร็จมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกาศต่อสาธารณะและสร้างความหวัง-แรงบันดาลใจซึ่งกันและกัน

สาระสำคัญของมติว่าด้วยยุทธศาสตร์รวมแสงเลเซอร์ฯ ประกอบด้วย

หลักการร่วม จะยึดหลักการร่วมกัน 7 ประการ ในการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง

แนวทางร่วม จะสร้างกลไกรวมแสงเลเซอร์(บูรณาการ)ร่วมกันใน 3 ระดับ คือ ระดับตำบล ระดับจังหวัด-อำเภอ และระดับชาติ

เป้าหมายร่วม จะสร้างเสริมความเข้มแข็งในเชิงคุณภาพขององค์กรชุมชนทั่วประเทศ ทุกประเภท ให้ถึงสัดส่วนร้อยละ 60 ภายใน 10 ปี (2567)

ในขณะนั้น จากข้อมูลที่รวบรวมได้ รายงานต่อที่ประชุมใหญ่สมัชชาสุขภาพแห่งชาติว่ามีองค์กรชุมชนที่หลากหลายรวม 25 ประเภท จำนวน 307,000 องค์กร ซึ่งองค์กรแม่ข่ายส่วนหนึ่งมีการประเมินระดับคุณภาพเอาไว้ พบว่ามีสัดส่วนองค์กรชุมชนที่มีคุณภาพดีหรือสูงสุดของเครือข่ายตน ประมาณร้อยละ 17 ถึงร้อยละ 35 แต่อีกหลายส่วนยังไม่มีมีการประเมินคุณภาพ

มาในคราวนี้ เมื่อเวลาผ่านไป 5 ปีแล้ว ในงานมหกรรมชุมชนสุขภาวะครั้งนี้ คณะทำงานวิชาการจึงได้ประมวลความก้าวหน้าการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์รวมแสงเลเซอร์ฯ สามารถรายงานความก้าวหน้าจากข้อมูลปี 2561 ได้ดังนี้

สข.และสถาบันพัฒนาประชาสังคม ได้ตรวจสอบข้อมูลองค์กรชุมชนที่มีอยู่ทั้งหมด 307,000 องค์กร พบว่า มีข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน สามารถจัดทำเป็นระบบฐานข้อมูลกลางและกำหนดพิกัดพื้นที่ได้ เพียง 209,900 องค์กร นอกจากนั้นยังมีฐานข้อมูลผู้นำชุมชน 56,000 คน วิทยากรกระบวนการ 10,200 คน เครือข่ายพลเมืองอาสาประจำพื้นที่(อำเภอ-ตำบล) 9,500 เครือข่าย 81,000 คน และมีกรณีศึกษาชุมชนเข้มแข็ง 3,022 เรื่อง

องค์กรแม่ข่ายขนาดใหญ่ที่มีการประเมินคุณภาพองค์กรชุมชนในส่วนของตนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ มี 5 หน่วยงาน คือ กรมการพัฒนาชุมชน(พช.) สำนักงานกองทุนหมู่บ้าน(สทบ.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.) และกรมป่าไม้

ทั้ง 5 หน่วยงานได้ประเมินระดับคุณภาพขององค์กรชุมชนในเครือข่ายของตน ที่มีอยู่ร่วมกันทั้งสิ้น 136,754 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 65 ขององค์กรชุมชนทั้งหมดในฐานข้อมูลกลาง พบองค์กรชุมชนที่มีคุณภาพดีหรือสูงสุดในเครือข่ายของตน มีสัดส่วน ดังนี้

องค์กรชุมชนในระดับหมู่บ้าน

- 1)กลุ่มสินค้าชุมชน OTOP 19,000 ราย อยู่ในระดับ ห้าดาว 19.4% ระดับสี่ดาว 41.2% รวมสองระดับเป็น 60.6%.
- 2)กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 79,255 แห่ง อยู่ในระดับดีที่สุด 36.5%.
- 3) ป่าชุมชน 15,404 หมู่บ้าน ดูแลป่าชุมชนเนื้อที่รวม 7.36 ล้านไร่ มีป่าชุมชนในระดับดีที่สุด 33.9%

องค์กรชุมชนในระดับตำบล

- 1)กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 7,666 กลุ่ม มีระดับดีที่สุด 29.0%
- 2)สภาองค์กรชุมชน 7,666 องค์กร มีระดับดีที่สุด 13.5%
- 3)กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล 7,763 แห่ง มีระดับดีที่สุด 77.3%

ซึ่งมองดูในภาพรวม จะเห็นได้ว่า ประเภทขององค์กรชุมชนที่มีสัดส่วนของระดับคุณภาพสูงสุดของเครือข่าย สามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล 77.3% 2)OTOP 60.6% 3) กองทุนหมู่บ้านฯ 36.5% 4) ป่าชุมชน 33.9% 5) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 29.0% 6) สภาองค์กรชุมชน 13.5%.

ปัญหาอุปสรรค

องค์กรภาคีส่วนใหญ่ยังขาดการประเมินความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในสังกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่ดำเนินนโยบายแบบเฉพาะกิจ เฉพาะพื้นที่

กลไกรวมแสงเลเซอร์ในระดับตำบล เป็นจุดที่สำคัญที่สุดในการบูรณาการ แต่มักดูแลทั่วถึงได้ยากเพราะมีจำนวนมาก ส่วนในระดับจังหวัดปัจจุบันมีความเข้มแข็งขึ้นตามลำดับ เพราะมี ศูนย์ประสานภาคีการพัฒนาจังหวัด(ศปจ.)และ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ(พชอ.)เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามในส่วนกลไกระดับชาติ ในระยะหลังๆค่อนข้างหลวมลงไปเพราะขาดการประชุมแบบเป็นเนืองนิจ ไม่มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นอกจากนี้จะมีการจัดงานมหกรรมประจำปีเท่านั้น

ข้อเสนอสำหรับระยะต่อไป

เนื่องจากการขับเคลื่อนมติยุทธศาสตร์รวมแสงเลเซอร์ฯได้ผ่านมาระยะหนึ่งแล้ว จึงควรที่องค์กรภาคีความร่วมมือ 33 องค์กร จะได้ทบทวนงานประเมินคุณภาพองค์กรชุมชนในส่วนของตนเองเป็นระบบและถาวรทุกปีครั้ง เพื่อจะได้รวบรวมให้เห็นภาพความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนแบบทั้งกระดาน ทั้งประเทศ

ถ้าจะทำเช่นนั้นได้ สข.และคณะทำงานร่วมควรจะมีการวางแผนและดำเนินการกันตั้งแต่นี้ขึ้นๆ เพื่อที่จะได้นำผลมารายงานต่อเวทีมหกรรมชุมชนสุขภาวะในครั้งต่อไป.

